

Załącznik nr 2

Dr Joanna Juchniewicz

Katedra Prawa Konstytucyjnego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

AUTOREFERAT

PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH DOKTOR JOANNY JUCHNIEWICZ

1. Imię i nazwisko: JOANNA JUCHNIEWICZ
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej.

1993 – 1998	Studia: Uniwersytet Gdański, Wydział Prawa i Administracji, kierunek prawo.
1998	Egzamin magisterski: Uniwersytet Gdański, Wydział Prawa i Administracji, kierunek prawo, złożony z wynikiem bardzo dobrym.
2007	Obrona rozprawy doktorskiej pt. „Absolutorium – instytucja sejmowej kontroli wykonania ustawy budżetowej” (promotor: prof. dr hab. Marek Chmaj, recenzenci: prof. dr hab. Wiesław Skrzydło, prof. dr hab. Marek Zubik), uzyskanie 27 czerwca 2007 r. stopnia doktora nauk prawnych.
2013	dyplom ukończenia Studiów Podyplomowych „Menedżer Projektu Badawczo-Rozwojowego”

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych

21 grudnia 1998 r. – 31 sierpnia 1999 r.	pracownik naukowo-dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, na stanowisku asystenta
1 września 1999 r. – 31 sierpnia 2001 r.	pracownik naukowo dydaktyczny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na

 1

Wydziale Zarządzenia i Administracji, w Katedrze
Prawa Konstytucyjnego, na stanowisku asystenta

1 września 2001 – 30 września 2007 r.

pracownik naukowo dydaktyczny Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na Wy-
dziale Prawa i Administracji, w Katedrze Prawa
Konstytucyjnego, na stanowisku asystenta

Od 1 października 2007 r.

pracownik naukowo-dydaktyczny Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na Wy-
dziale Prawa i Administracji, w Katedrze Prawa
Konstytucyjnego na stanowisku adiunkta

1 października 2009 r. –

30 września 2016 r.

pracownik naukowo-dydaktyczny, Wyższej
Szkoły Informatyki i Ekonomii w Olsztynie, Wy-
dział Zamiejscowy w Kętrzynie, na stanowisku ad-
iunkta

4. Wykazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U., nr 65, poz. 595 z późn. zm.):

a) autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa,

Monografia, którą pragnę przedstawić, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych o tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz 595 ze zm.) jako osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej, jest publikacją mojego autorstwa, zatytułowaną „Prawnoustrojowy status ministra – członka Rady Ministrów”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2018, ISBN 978-83-66220-20-1, ss. 314.

b) omówienie celu naukowego/artystycznego ww pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Celem monografii jest przedstawienie prawnoustrojowej pozycji ministra będącego członkiem Rady Ministrów w szerszym kontekście uwzględniającym historię urzędu i jego osadzenie w strukturach władzy wykonawczej. W literaturze przedmiotu problematyka ministrów – członków Rady Ministrów poruszana była i jest incydentalnie, niejako przy okazji omawiania instytucji Rady Ministrów, koncentrując się na fragmentach rozwiązań składających się na pozycję ministra. Trzeba również podkreślić, że od czasu publikacji M. Konarskiego *Stanowisko ministra w PRL* w 1986 r. nie ukazała się monografia w sposób kompleksowy ujmująca problematykę urzędu ministra. Monografia składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów oraz zakończenia.

Urząd ministra na stałe wpisał się w polskie rozwiązania ustrojowe. Sięgając swoim rodowodem czasów I Rzeczypospolitej zawsze związany był z władzą i mechanizmami jej sprawowania. Wraz z rozwojem konstytucjonalizmu, przyjmowaniem kolejnych ustaw zasadniczych zadania ministrów, ich kompetencje czy kwestie związane z odpowiedzialnością ulegały zmianie, ale działalność ministrów zawsze łączyła się z wypełnianiem funkcji wykonawczych. Potwierdza to historia urzędu i regulacje zawarte w kolejnych polskich konstytucjach. Okres II Rzeczypospolitej to czas obowiązywania dwóch ustaw zasadniczych – Konstytucji z 1921 r. i Ustawy zasadniczej z 1935 r. Oba akty opierały funkcjonowanie organów władzy na odmiennych zasadach ustrojowych, co nie pozostawało również bez wpływu na status ministrów. Pod rządami Konstytucji marcowej, która wzajemne relacje między organami władzy opierała na zasadzie podziału władzy ministrowie wraz z Prezesem Rady Ministrów tworzyli rząd, odpowiadali politycznie przed Sejmem i konstytucyjnie przed Trybunałem Stanu. Konstytucja kwietniowa zrywała z zasadą podziału władzy, nadrzędną rolę przypisując Prezydentowi, co znalazło odzwierciedlenie w pozycji ministrów. Rząd pozostawał pod zwierzchnictwem Prezydenta, a ministrowie, poza utrzymaną formą odpowiedzialności politycznej i odpowiedzialności konstytucyjnej ponosić mieli także odpowiedzialność przed głową państwa. Kolejne zmiany nastąpiły wraz z uchwaleniem Konstytucji PRL. Zasada jednolitości władzy państwowej, z naczelnym organem państwa – Sejmem przełożyła się na określenie podmiotu powołującego ministrów, którym został Sejm, a w okresie między sesjami – Rada Państwa. Ponadto zlikwidowano odpowiedzialność polityczną przed Sejmem i odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu, która przywrócona została dopiero w 1982 r.

Kolejne zmiany wiązały się z wejściem przez państwo polskie w okres tzw. transformacji ustrojowej i można je podzielić na trzy etapy. W pierwszym, wyznaczonym tzw. kwietniową nowelizacją Konstytucji z 1952 r., zachowano wprawdzie prawo Sejmu do powoływania ministrów, ale w okresie międzysesyjnym uprawnienie to przeszło na Prezydenta. Istotną zmianą

było przyznanie Sejmowi prawa odwołania ministrów. Przyjęta w 1992 r. Ustawa konstytucyjna o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą, wykonawczą oraz o samorządzie terytorialnym przewidywała zmiany w procedurze powoływania ministrów, przywracała instrumenty egzekwowania odpowiedzialności politycznej. Specyfika rozwiązań Małej Konstytucji wiązała się w wprowadzeniem kategorii „ministrów prezydenckich”. Powołanie Ministra Spraw Zagranicznych, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych wymagało zaopiniowania przez Prezydenta. W praktyce politycznej generowało to szereg napięć na linii premier – prezydent, zwłaszcza w okresie prezydentury Lecha Wałęsy, którego aktywność skierowana była na decydowanie o obsadzie „prezydenckich stanowisk ministerialnych”. Ostatni etap to prace nad uchwaleniem nowej ustawy zasadniczej. Zarówno w treści złożonych projektów konstytucji, jak i w trakcie prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego dało się zauważyć różnice w kwestii określenia zakresu działania ministrów, ale główną osią sporu stały się zagadnienia odpowiedzialności ministrów.

W obowiązującej Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. przyjęto model rządów określany jako zrationalizowany system parlamentarno-gabinetowy. Został on oparty na zasadzie podziału i równoważenia władzy ustawodawczej, wykonawczej i władzy sądowniczej. Wśród trzech wskazanych władz, najszerszy zakres ma pojęcie władzy wykonawczej. Spojrzenie na nią może nastąpić przez pryzmat aktywności z nią związanych takich jak rządzenie, kierowanie i administrowanie¹, w innej perspektywie zwraca się uwagę na aspekt polityczny i administracyjny². Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy zasadniczej organami władzy wykonawczej są: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów. Wyrażony w ustawie zasadniczej dualizm egzekutywy coraz częściej w literaturze przedmiotu poddawany jest krytyce, której autorzy zwracają uwagę na wzmocnienie pozycji Prezesa Rady Ministrów, które wręcz uzasadnia zaliczenie go do grona organów władzy wykonawczej. Bardziej zasadne zatem wydaje się mówienie nie tyle o dualizmie egzekutywy, co jej wielocłonowej strukturze.

Prowadzenie działań mieszczących się w pojęciu władza wykonawcza należy do Rady Ministrów. Zostało to ujęte wprost przez ustrojodawcę, który przypisał rządowi prowadzenie polityki państwa, ponadto z działalnością Rady Ministrów zostało powiązane domniemanie kompetencji (do Rady Ministrów należą sprawy, które nie zostały zastrzeżone dla innych organów). Określenie sfery działalności rządu jest istotne nie tylko wobec konieczności ułożenia wzajemnych relacji między Prezydentem a gabinetem, ale z punktu widzenia określenia pozycji

¹ P. Sarnecki, *Komentarz do art. 10*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 8.

² B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 86.

ministrów, którzy zobowiązani są do inicjowania polityki Rady Ministrów oraz realizowania przyjętych przez rząd założeń, programów, strategii. Wielocłonowa egzekutywa wymaga określenia wzajemnych relacji między organami władzy wykonawczej, które przede wszystkim winny opierać się na dyrektywnie współpracy wyrażonej w Preambule do polskiej konstytucji z 1997 r. Do formalnych mechanizmów współpracy rządu i głowy państwa trzeba zaliczyć instytucję kontrasygnaty oraz możliwość zwoływania Rady Gabinetowej. Poza nimi, do mniej sformalizowanych zaliczyć można spotkania, konsultacje czy nawet uzgodnienia.

Określenie statusu ministrów wymaga przyjęcia szerokiej perspektywy. Ministrowie są bowiem nie tylko członkami kolegiального organu władzy wykonawczej – Rady Ministrów, ale są jednocześnie organami administracji rządowej, zachowującymi samodzielność w realizowaniu zadań wynikających ze sprawowania urzędu. Obie sfery, w których funkcjonują ministrowie, wzajemnie na siebie oddziałują i się przenikają, dlatego analiza pozycji prawnoustrojowej ministrów wymaga odniesienia się do obu płaszczyzn.

Konstytucja przewiduje możliwość powołania dwóch kategorii ministrów – ministrów kierujących działem administracji rządowej oraz ministrów wykonujących zadania wyznaczone przez Prezesa Rady Ministrów. Obie kategorie ministrów można zaliczyć do konstytucyjnych organów władzy państwowej, spełniają bowiem warunki, jakie w doktrynie prawa konstytucyjnego formułuje się pod adresem konstytucyjnych organów państwa (ujęcie w Konstytucji, wskazanie zadań i sposobu powoływania i odwoływania). Równolegle ministrowie są elementem rozbudowanej administracji rządowej, w której pełnią podwójną rolę – członka Rady Ministrów zobligowanego do realizowania polityki rządu, zachowując jednocześnie nadrzędną pozycję wobec pozostałych organów funkcjonujących w sferze administracji. Mimo, że ustrojodawca wprost o tym nie stanowi, pozycja ustrojowa obu ministrów jest zróżnicowana. Jej wyrazem jest nie tylko fakt, że jedynie ministrowie kierujących działem administracji rządowej są obligatoryjnymi członkami rządu, a ich powołanie warunkuje istnienie gabinetu. Jest to również widoczne w większej zależności ministrów „bez teki” od premiera, a przede wszystkim w braku możliwości wydawania przez ministrów wykonujących zadania powierzone przez premiera rozporządzeń oraz aktów prawa wewnętrznego obowiązującego.

Zakres działania ministra kierującego działem administracji rządowej określa ustawa, a wyznaczany jest drodze tzw. rozporządzenia atrybucyjnego. Jego elementami są: wyznaczenie szczegółowego zakresu działania ministra poprzez wskazanie działu lub działów, którymi minister będzie kierował, wskazanie części budżetu państwa, których będzie dysponentem oraz wskazanie ministerstwa lub innego organu administracji rządowej zapewniającego obsługę ministra. W załączniku do rozporządzenia wskazuje się natomiast organy, nad którymi minister

sprawuje nadzór lub które są mu podległe. To jakie działy zostaną powierzone konkretnemu ministrowi pozostaje w wyłącznej gestii szefa rządu, jednakże swoboda Prezesa Rady Ministrów doznaje trzech ograniczeń. Pierwsze wiąże się z zakazem dzielenia działu. Dział w całości musi być powierzony jednemu tylko ministrowi. Drugie ograniczenie sprowadza się do zakazu powierzania tego samego działu dwóm lub większej liczbie ministrów. Ustawa dopuszcza możliwość kierowania przez jednego ministra kilkoma działami, ale jest to uzależnione od decyzji premiera odpowiedzialnego za określenie struktury gabinetu. Jedynie w odniesieniu do trzech działów: budżet, finanse publiczne, instytucje finansowe ustawa o działach wprost wskazuje, że muszą być one powierzone jednemu ministrowi. Trzecie ograniczenie, jakie należy wskazać, wymaga od Prezesa Rady Ministrów takiego podziału działów między ministrów, by każdy dział był objęty przez ministra.

Ministrowie wykonujący zadania wyznaczone przez Prezesa Rady Ministrów stanowią drugą kategorię ministrów, których powołanie w skład gabinetu zależy wyłącznie od premiera. Wyznaczone przez szefa rządu zadania ujmowane są w rozporządzeniu atrybucyjnym, którego treść powinna również określać mechanizmy, za pomocą których ministrowie mogą realizować powierzone im zadania. Trzeba podkreślić, że wyznaczając ministrowi zadania premier nie może wkraczać w zakres spraw, które wcześniej zostały powierzone innym ministrom, nie może również powierzać zadań ujętych w działach administracji rządowej. Dotychczasowa praktyka polityczna wskazuje, że w skład każdego z działających po 1997 r. rządu powoływany był minister „bez teki”.

W konstytucjonalizmie wskazuje się na trzy modele określające sposób kształtowania składu Rady Ministrów. Pierwszy zakłada dokładne określenie przepisami rangi konstytucyjnej lub ustawowej liczby resortów i ich nazw. W modelu drugim członkowie gabinetu określani są jedynie w sposób rodzajowy, zaś model trzeci opiera się na konstytucjonalizacji jedynie niektórych resortów, przy rodzajowym określeniu pozostałych. Polskie rozwiązania można usytuować między drugim i trzecim modelem. Członkowie Rady Ministrów zostali określani w sposób rodzajowy (Prezes Rady Ministrów, ministrowie, wiceprezesi Rady Ministrów, przewodniczący określonych w ustawie komitetów), a jedynie dwóch ministrów zostało wskazanych bezpośrednio w Konstytucji – Minister Obrony Narodowej oraz Minister Sprawiedliwości. Do powołania ministrów w skład gabinetu może dojść w trzech przypadkach. W trybie określonym przepisami art. 154 i 155 Konstytucji, w trybie wyrażenia Radzie Ministrów konstruktywnego wotum nieufności, oraz w drodze dokonywania zmian w składzie rządu. Formalnie podmiotem posiadającym kompetencje do powoływania członków gabinetu jest Prezydent RP. Jednak kompetencja ta, nie ma charakteru samodzielnego i wymaga zawsze wystąpienia przez Prezesa

Rady Ministrów z wnioskiem o powołanie określonej osoby na stanowisko ministerialne. Oznacza to, że to Prezes Rady Ministrów, w sposób dyskrecyjny decyduje o tym, kto zostanie powołany na urząd ministra. Swoboda premiera doznaje jednak pewnego ograniczenia, które jest pochodną systemu partyjnego i układu sił powyborczych. Najczęściej bowiem rządy mają charakter koalicyjny i w drodze porozumień koalicyjnych dochodzi do podziału stanowisk ministerialnych między koalicjantów, którzy pozostawiają sobie prawo wpływania na obsadę stanowisk w rządzie.

Urząd ministra nie ma charakteru kadencyjnego, co oznacza, że minister może piastować urząd tak długo, dopóki sam nie złoży rezygnacji, a rezygnacja nie zostanie przyjęta lub Prezes Rady Ministrów nie podejmie decyzji o zakończeniu dalszej współpracy. W obu przypadkach warunkiem koniecznym jest wystąpienie do Prezydenta przez premiera z wnioskiem o odwołanie ministra. Kompetencja Prezydenta nie ma charakteru samodzielnego i może być zrealizowana tylko w przypadku złożenia przez szefa rządu wniosku o odwołanie ministra. W płaszczyźnie politycznej występuje również tzw. oddanie się do dyspozycji premiera. Jest to sytuacja, w której minister wyraża gotowość zaprzestania dalszego sprawowania urzędu, ale decyzję w tym przedmiocie pozostawia Prezesowi Rady Ministrów.

Problematyką, która nie była do tej pory poruszana w literaturze przedmiotu jest kwestia postawienia ministra w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu. Ustawa o Trybunale Stanu wskazuje, że z chwilą postawienia w stan oskarżenia, a zatem z chwilą podjęcia przez Sejm uchwały, następuje zawieszenie tej osoby w sprawowaniu urzędu. Przedmiotowe regulacje dotyczące Rady Ministrów nie przewidują sytuacji zawieszenia w sprawowaniu urzędu ministra, wskazując jedynie, że w sytuacji, w której powstaje wakat na stanowisku ministra lub zachodzi przeszkoda w możliwości sprawowania urzędu, ministra zastępuje Prezes Rady Ministrów lub wskazany przez premiera inny członek rządu. Jednak w tym drugim przypadku zastępstwo winno mieć charakter krótkotrwały. W przypadku postępowania przed Trybunałem Stanu nie można określić długości jego trwania, ale z dużą dozą prawdopodobieństwa można stwierdzić, że postępowanie nie będzie krótkotrwałe. Wydaje się, że w takiej sytuacji Prezes Rady Ministrów, będąc odpowiedzialnym za prace Rady Ministrów i jej członków, powinien podjąć kroki zmierzające do dokonania zmiany na stanowisku ministra.

Jak wcześniej wskazałam, podmiotem decydującym o personalnej obsadzie stanowisk ministerialnych jest Prezes Rady Ministrów. Swoboda jego decyzji nie jest ograniczona koniecznością spełnienia jakichkolwiek warunków przez kandydatów do urzędu. Urząd ministra ma bowiem charakter polityczny i fakt politycznego poparcia ze strony większości parlamentarnej ma kluczowe znaczenie, nie zaś merytoryczne przygotowanie. Jedynie w odniesieniu do

kandydata do urzędu Ministra Sprawiedliwości, wobec połączenia go ze stanowiskiem Prokuratora Generalnego, wymagane jest spełnienie określonych w ustawie warunków. Trzeba podkreślić także, że urząd ministra może piastować osoba, która nie ma obywatelstwa polskiego, czy posiada wielorakie obywatelstwo.

Warunki sprawowania urzędu ministra określają jego prawa i obowiązki. Analizując je należy wskazać te, które wynikają z faktu, iż ministrowie są członkami kolegiального organu władzy wykonawczej oraz te związane ze sprawowaniem urzędu. Z członkostwa w Radzie Ministrów wynika obowiązek, będący jednocześnie prawem ministrów, uczestniczenia w posiedzeniach gabinetu. Funkcjonowanie Rady Ministrów opiera się na zasadzie kolegialności. To oznacza, że decyzje rządu muszą być podejmowane przez osoby zasiadające w jego składzie na zwoływanych przez Prezesa Rady Ministrów posiedzeniach, bądź w drodze korespondencyjnego uzgadniania stanowisk. Ministrowie zobowiązani są do uczestniczenia w każdym posiedzeniu rządu, bez względu na przedmiot posiedzenia i charakter rozpatrywanych spraw. Mając na uwadze, że udział w posiedzeniach nie tylko winien być postrzegany jako obowiązek ministrów, ale również jako ich prawo należy przyjąć, że ani Prezes Rady Ministrów ani jakiegokolwiek innych członek gabinetu nie może ministra wykluczyć z udziału w posiedzeniu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach minister może być przez premiera zwolniony z udziału w posiedzeniu. Wymaga to podania przez ministra powodu absencji w posiedzeniu oraz wskazania innego ministra, który będzie nieobecnego ministra zastępował oraz sekretarza lub podsekretarza stanu, który będzie uczestniczył w posiedzeniu gabinetu, udzielał wyjaśnień, składał oświadczenia. Można przy tym wskazać pewien dysonans rozwiązań, które z jednej strony wymagają od ministra wskazania innego ministra, który będzie go zastępował, przy jednoczesnym przyznaniu Prezesowi Rady Ministrów prawa wskazania ministra zastępującego nieobecnego ministra.

Udział w posiedzeniach gabinetu nie jest jedynym obowiązkiem ministrów wynikającym z faktu, iż są oni członkami Rady Ministrów. Ustawa o Radzie Ministrów formułuje cały szereg obowiązków immanentnie wynikających z faktu wchodzenia w skład gabinetu. Ministrowie uczestniczą w określaniu polityki państwa, ponosząc za treść i realizację działań rządu odpowiedzialność. W tym kontekście można mówić o obowiązku inicjowania polityki gabinetu, przedstawiania propozycji, założeń, projektów aktów normatywnych. Podmiotem ostatecznie decydującym o kierunkach polityki wewnętrznej i zagranicznej, sposobach jej prowadzenia pozostaje w świetle art. 146 ust. 1 Konstytucji Rada Ministrów, niemniej od ministrów wymagana jest czynna postawa i zaangażowanie w kształtowanie polityki państwa.

Obok uczestniczenia w kształtowaniu polityki państwa ministrowie, zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o Radzie Ministrów zobowiązani są do realizacji polityki ustalonej przez Radę Ministrów. Ustawodawca wskazał katalog środków służących realizacji polityki rządu, mający charakter przykładowego wyliczenia sfer aktywności ministrów, nie zamykając tym samym możliwości sięgania po inne instrumenty zgodne z zasadami demokratycznego państwa prawa. Realizując politykę Rady Ministrów ministrowie winni współpracować z innymi członkami gabinetu, z samorządem terytorialnym, organizacjami społecznymi, przedstawicielami środowisk społecznych, zawodowych, twórczych. Ministrowie ponadto nadzorują działania terenowych organów administracji rządowej, mogą również po zawiadomieniu Prezesa Rady Ministrów powoływać organy o charakterze politycznym.

Analizując obowiązki ministrów wynikające z zasiadania w gabinecie zwróciłam uwagę na wyrażony w art. 8 ustawy o Radzie Ministrów obowiązek reprezentowania przez ministrów w swoich wystąpieniach stanowiska zgodnego z ustaleniami przyjętymi przez Radę Ministrów. Można tym samym w stosunku do ministrów mówić o nakazie lojalności, czego wyrazem będzie powstrzymanie się od wypowiedzania w sprawach, które nie były przedmiotem ustaleń rządu oraz zakaz przedstawiania stanowiska sprzecznego z ustaleniami gabinetu. Ministrowie w swojej aktywności publicznej winni się również powstrzymać od podejmowania krytyki działań rządu i innych członków gabinetu. Na wskazane regulacje należy spojrzeć w kontekście zasady kolegalności i konieczności zachowania jedności, spójności działań Rady Ministrów. Tym samym ministrowie powinni powstrzymać się od wszelkich działań, które mogłyby tą spójność naruszać czy poddawać w wątpliwość. Jednocześnie warto podkreślić ogromne znaczenie tzw. kultury politycznej w tym zakresie, której nie zastąpią nawet najbardziej rozbudowane rozwiązania normatywne.

Prawa i obowiązki mające swoje podłoże w członkostwie w Radzie Ministrów stanowią jedynie pewien fragment warunków sprawowania urzędu ministra. Obok nich należy również wskazać prawa i obowiązki wynikające z pełnionego urzędu. W ich ramach będzie mieściło się kierowanie, kontrolowanie i nadzorowanie. Wymienione trzy sfery aktywności ministrów nie zostały ujęte w ramy definicji legalnych, tym samym dekodowanie pojęć wymaga spojrzenia na nie przez pryzmat ustaleń nauki, jak również praktyki działania ministrów. Pojęciem mającym najszerszy zakres jest pojęcie kierowania. Można na kierowanie spojrzeć jako na możliwość stosowania władczych środków oddziaływania, co w przypadku ministrów będzie wiązało się zarówno z uprawnieniami o kreacyjnym charakterze, jak i możliwością formułowania wytycznych i poleceń, przy zachowaniu ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych.

Ważnym elementem działalności ministrów są ich uprawnienia w sferze prawotwórczej. Należy podkreślić, że w tym zakresie nie można mówić o równorzędnej pozycji ministrów kierujących działem administracji rządowej oraz ministrów „bez teki”. Mówiąc o prawotwórczej działalności ministrów należy wskazać na możliwość wydawania przez ministrów działowych rozporządzeń oraz zarządzeń. Wprawdzie z przepisów ustawy zasadniczej można wywieść, że ministrowie wykonujący zadania powierzone przez Prezesa Rady Ministrów mogą wydawać zarządzenia, niemniej z faktu, że zarządzenia, należące do źródeł prawa wewnątrznie obowiązującego, mogą być wydawane w stosunku do podmiotów pozostających w stosunku organizacyjnego podporządkowania wobec podmiotu wydającego i wobec braku takich podmiotów podporządkowanych ministrom zadaniowym, w stosunku do ministrów bez teki uprawnienie do wydawania zarządzeń ma charakter tylko hipotetyczny. Mówiąc o prawotwórczej aktywności ministrów warto także zwrócić uwagę na uczestnictwo ministrów w pracach nad przygotowaniem ustaw.

Analizując problematykę obowiązków członków Rady Ministrów zwróciłam uwagę na obowiązki jakie mają wobec organów władzy ustawodawczej. Ministrowie muszą uczestniczyć w posiedzeniach Sejmu, mają obowiązek reprezentowania rządu przed Sejmem w sprawach, w których podmiotem inicjującym była Rada Ministrów oraz innych sprawach będących przedmiotem prac izby. Kluczową grupę obowiązków stanowią te o charakterze informacyjnym. Ich podstawą jest art. 115 Konstytucji, zgodnie z którym Prezes Rady Ministrów i członkowie Rady Ministrów, a zatem również ministrowie, mają obowiązek udzielania odpowiedzi na interpelacje, zapytania poselskie w ciągu 21 dni oraz na pytania w sprawach bieżących na każdym posiedzeniu Sejmu. Wskazane instrumenty mieszczą się w sferze uprawnień kontrolnych Sejmu, ministrowie mają ponadto obowiązki wynikające z ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora – udzielania informacji i wyjaśnień w sprawach wynikających z realizacji obowiązków poselskich i senatorskich.

Realizowanie zadań wynikających z piastowania urzędu ministra nie byłoby możliwe bez wyposażenia ministrów w tzw. aparat pomocniczy, w ramach którego szczególną rolę pełni aparat polityczny. W ramach aparatu politycznego ministrowie mogą tworzyć gabinety polityczne, a także powołują sekretarza i podsekretarzy stanu. Instytucja gabinetów politycznych, znana już w okresie II Rzeczypospolitej, jest niejednoznacznie oceniana w literaturze przedmiotu, zaś w dyskursie publicystycznym częściej formułowane są pod ich adresem opinie negatywne. Wynika to nie tylko z faktu, że nie został określony jednolity model tworzenia gabinetów, ale przede wszystkim z braku ogólnego określenia zakresu zadań gabinetów politycznych. Pozytywnym aspektem funkcjonowania gabinetów politycznych pozostaje bez wątpienia

fakt, że określając polityczne kierunki działania ministra, umożliwiają urzędnikom resortu skoncentrowanie się na działaniach merytorycznych.

Gabinety polityczne nie są jedynymi podmiotami wspierającymi ministrów w sprawowaniu urzędu. Do grona najbliższych współpracowników ministrów należą sekretarz i podsekretarze stanu. Ich powołanie formalnie należy do Prezesa Rady Ministrów, kompetencja ta realizowana jest na wniosek ministra. W kontekście powoływania i odwoływania sekretarza i podsekretarzy stanu trzeba zwrócić uwagę na ograniczenie samodzielności ministrów w doborze osób, z którymi zamierza współpracować. O ile bowiem przy powoływaniu wymagany jest wniosek ministra, to odwołanie pozostaje wyłącznie w gestii szefa rządu, który może odwołać sekretarza, podsekretarzy stanu bez wniosku ministra.

Kluczowym dla określenia ustrojowego statusu ministrów są w mojej ocenie rodzaj i zakres ponoszonej odpowiedzialności. Odpowiedzialność pozostaje w ścisłym związku z władzą i mechanizmami jej sprawowania, stanowiąc niezbędny element funkcjonowania demokratycznego państwa prawa. W świetle obowiązujących rozwiązań normatywnych ministrowie objęci są dwoma reżimami odpowiedzialności – odpowiedzialnością polityczną, ponoszoną przed Sejmem oraz Prezesem Rady Ministrów oraz odpowiedzialnością konstytucyjną, ponoszoną przed Trybunałem Stanu.

Odpowiedzialność polityczna przed Sejmem, utożsamiana często z pojęciem odpowiedzialności parlamentarnej, znajduje swoje podstawy w ustawie zasadniczej w art. 157. Instrumentem służącym jej egzekwowaniu jest wotum nieufności, które może przybrać postać konstruktywnego wotum nieufności lub indywidualnego wotum nieufności. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności politycznej ma bardzo szeroki charakter. Biorąc pod uwagę, że podstawowym kryterium stosowanym w procesie realizacji odpowiedzialności politycznej jest celowość można powiedzieć, że mechanizmy odpowiedzialności politycznej mogą być uruchamiane z niemal dowolnych powodów i niemal w dowolnym momencie. Mimo że Konstytucja stanowi, że odpowiedzialność indywidualną ministrowie mogą ponosić za sprawy należące do ich kompetencji lub powierzone przez Prezesa Rady Ministrów, to w praktyce wnioski uzasadniane są najróżniejszymi okolicznościami, także wykraczającymi poza literalne brzemienie art. 157 ust.2.

Z określonych w ustawie zasadniczej ilości podpisów, jakie są warunkiem skutecznego złożenia wniosku o wyrażenie konstruktywnego wotum nieufności (46) i indywidualnego wotum nieufności (69), można wywieść, że posłowie winni sięgać w wyjątkowych przypadkach po instytucję wotum nieufności wobec ministra. Powyższe stanowisko negatywnie weryfikuje praktyka polityczna, bowiem wnioski o wyrażenie wotum nieufności wykorzystywane są przez

posłów z dużą częstotliwością. Analizując instytucję indywidualnego wotum nieufności należy zwrócić uwagę na niespójność przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań ustrojowych. Tworząc model wzajemnych relacji między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej, zdecydowano się na wzmocnienie pozycji Prezesa Rady Ministrów, czego wyrazem było przyznanie mu określonych kompetencji pozwalających kierować pracami gabinetu, a także pozostawienie mu swobody w kształtowaniu składu osobowego rządu. Indywidualne wotum nieufności wkracza w swobodę szefa rządu poprzez umożliwienie posłom „eliminowania” ze składu rządu określonych jego członków. Przy stabilnej większości rządzącej prawdopodobieństwo wyrażenia wotum nieufności ministrowi jest niewielkie, jednak w przypadku rządów „mniejszościowych”, których funkcjonowanie dopuszcza Konstytucja, możliwość odwołania ministra przestaje mieć charakter iluzoryczny. Tym samym Sejm może wkraczać w uprawnienia premiera do decydowania z kim chciałbym współpracować w ramach gabinetu. Mając na uwadze obecne w publicznym dyskursie postulaty wprowadzenia zmian do obowiązującej ustawy zasadniczej, czy wręcz uchwalenia nowej konstytucji, warto rozważyć zasadność dalszego utrzymania instytucji indywidualnego wotum nieufności. Trzeba również podkreślić, że wobec konieczności uzyskania dla wniosku większości ustawowej liczby posłów, wotum nieufności przestaje być traktowane jako mechanizm, którego celem jest doprowadzenie do usunięcia ministra ze składu rządu, stając się okazją do debaty.

Ministrowie ponoszą nie tylko odpowiedzialność polityczną przed Sejmem. Mimo iż Konstytucja z 1997 r. nie wspomina o odpowiedzialności ministrów przed Prezesem Rady Ministrów to nie sposób kwestionować jej istnienia. Uzasadnieniem dla jej istnienia jest szczególna pozycja premiera wyrażona w kompetencjach w obszarze tworzenia Rady Ministrów i dokonywania w niej zmian oraz w sferze kierowanie pracami rządu i jego członków. Warto podkreślić, że odpowiedzialność polityczna przed Sejmem i przed Prezesem Rady Ministrów nie są względem siebie reżimami konkurencyjnymi. Występują równolegle i mimo ich oparcia na różnych przesłankach osadzone są na założeniu oceny celowości podejmowanych przez ministrów działań.

Drugim rodzajem odpowiedzialności, którą objęci są ministrowie jest odpowiedzialność konstytucyjna. Jest to odpowiedzialność o prawnym charakterze, którą ponoszą osoby zajmujące najwyższe stanowiska w państwie, egzekwowana przed specjalnym organem – Trybunałem Stanu. W przypadku ministrów, a także Prezesa Rady Ministrów zakres przedmiotowy odpowiedzialności obejmuje tzw. delikty konstytucyjne, czyli czyny naruszające konstytucję lub ustawy, popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie urzędowania, zawinione. Co trzeba podkreślić odpowiedzialność za delikt powstaje już w wyniku

jednorazowego naruszenia konstytucji czy ustaw, bez względu na fakt czy doszło do powstania szkody czy od ciężaru, wagi naruszenia. Obok odpowiedzialności za delikt konstytucyjny ministrowie mogą również przed Trybunałem Stanu odpowiadać za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem. W przypadku odpowiedzialności za przestępstwa, należy zwrócić uwagę, że pociągnięcie do odpowiedzialności będzie możliwe, ale jedynie w sytuacji, gdy Sejm uzna za zasadne łączne pociągnięcie do odpowiedzialności za delikt i za przestępstwo. Analiza rozwiązań dopuszczających możliwość ponoszenia przez ministrów odpowiedzialności za przestępstwa przed Trybunałem Stanu prowadzi do krytycznych wniosków. Wiąże się to z upolitycznieniem samego Trybunału Stanu, którego członkowie są wybierani przez Sejm, zaś w składach orzekających nie muszą obligatoryjnie zasiadać osoby posiadające merytoryczne przygotowanie do orzekania. Ponadto kształt przepisów proceduralnych może prowadzić do naruszenia zasady równości praw procesowych.

Analiza rozwiązań normatywnych oraz praktyki politycznej pozwala sformułować kilka kluczowych dla określenia pozycji ustrojowej ministrów wniosków, w tym wniosków *de lege ferenda*. Konstytucja umożliwia powołanie w skład Rady Ministrów dwóch kategorii ministrów – ministrów kierujących działem administracji rządowej, którzy stanowią obligatoryjny członek gabinetu oraz ministrów wykonujących zadania wyznaczone przez Prezesa Rady Ministrów, których powołanie w skład rządu uzależnione jest od decyzji premiera. Ministrowie obu kategorii są konstytucyjnymi organami państwa, jednocześnie będąc organami administracji rządowej.

Pozycja ministrów „resortowych” oraz ministrów „bez teki” jest w gabinecie równorzędna (ustawa o Radzie Ministrów nie określa odrębnych praw, nie nakłada odrębnych obowiązków z tytułu członkostwa w Radzie Ministrów, również obowiązki wobec Sejmu i jego organów pozostają jednakowe), aczkolwiek w stosunku do ministrów kierujących działem administracji rządowej można mówić o większym podporządkowaniu rządowi, natomiast ministrów zadaniowych Prezesowi Rady Ministrów.

Różnice między ministrami „resortowymi” a ministrami „bez teki” uwidaczniają się przede wszystkim w obszarze działalności prawotwórczej. Tylko ministrowie kierujący działem administracji rządowej zostali wyposażeni w kompetencje do wydawania rozporządzeń i zarządzeń. Natomiast w odniesieniu do ministrów zadaniowych można mówić jedynie o możliwości wydawania zarządzeń, jednakże ze względu na to, że zarządzenia jako akty prawa wewnętrznie obowiązujące wiążą podmioty podporządkowane podmiotowi wydającemu, ta kompetencja ministrów zadaniowych ma charakter teoretyczny.

W odniesieniu do realizacji zadań i kompetencji ministrowie zachowują daleko idącą samodzielność (pamiętając o konieczności realizacji polityki ustalonej przez Radę Ministrów). Samodzielność doznaje ograniczeń na rzecz Prezesa Rady Ministrów w sferze organizacyjnej, w szczególności w sytuacji powoływania i odwoływania współpracowników ministrów – sekretarza i podsekretarzy stanu.

Kolejne wnioski wiążą się z ponoszoną przez ministrów odpowiedzialnością. Konstytucja przewiduje dwa reżimy odpowiedzialności – polityczną i konstytucyjną. Odpowiedzialność polityczna realizowana przed Sejmem może być w formie dwóch instytucji: tzw. konstruktywnego wotum nieufności, obejmującego solidarnie całą Radę Ministrów oraz wotum nieufności skierowanego indywidualnie przeciwko ministrowi. Ten ostatni rodzaj odpowiedzialności w pozostaje w pewnej sprzeczności ze wzmocnioną pozycją Prezesa Rady Ministrów, stwarzając Sejmowi możliwość ingerowania w skład rządu, poprzez możliwość usuwania z niego ministrów. I o ile w przypadku rządów opartych na stabilnej większości istnieje małe prawdopodobieństwo wyrażenia wotum nieufności ministrowi, to przy rządach mniejszościowych doprowadzenie do usunięcia ministra wydaje się bardziej prawdopodobne. Dlatego w mojej ocenie zasadnym byłoby odstąpienie od ponoszenia indywidualnej odpowiedzialności politycznej ministrów przed Sejmem i pozostawienie odpowiedzialności solidarnej i odpowiedzialności ponoszonej przed Prezesem Rady Ministrów.

W przedmiocie odpowiedzialności ministrów ponoszonej przed Trybunałem Stanu winna się ona ograniczać jedynie do odpowiedzialności za delikt konstytucyjny. Obecne rozwiązania umożliwiające ponoszenie przez ministrów odpowiedzialności za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem przed Trybunałem Stanu mogą prowadzić do naruszenia zasady równości praw. Natomiast w stosunku do ewentualnych przestępstw pozostających w związku z zajmowanym stanowiskiem organem właściwym dla ponoszenia odpowiedzialności winien być sąd powszechny.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (artystycznych).

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze zostały przedstawione zgodnie z wymogami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165).

- a) Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta obejmują, zgodnie z §3, pkt. 2) w/w rozporządzenia, w obszarze nauk społecznych – autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopiśmie znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports (JRC)* lub na liście *European Reference Index for the Humanities (ERIH)*

Moje zainteresowania naukowo-badawcze w zakresie nauk prawnych koncentrują się na zagadnieniach należących do prawa konstytucyjnego. Głównym obszarem moich prac naukowo-badawczych są polskie rozwiązania ustrojowe mieszczące się w tzw. kontynentalnym systemie prawnym. Z tego też powodu wyniki prowadzonych badań naukowych publikowane są w czasopiśmie i monografiach o zasięgu ogólnokrajowym. Publikowanie w tytułach krajowych wynika również z faktu, że problematyka czasopism zagranicznych ujętych w bazach wymienionych w § 3 rozporządzenia obejmuje anglosaskie rozwiązania ustrojowe. Dlatego przedstawiony przeze mnie dorobek nie zawiera publikacji znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports (JCR)*. Natomiast lista czasopism *European Reference Index for the Humanities (ERIH)* nie zawiera czasopism z zakresu nauk prawnych.

- b) Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta, zgodnie z §4 w/w rozporządzenia, we wszystkich obszarach wiedzy.
- 1) Autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopiśmie międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w §3, dla danego obszaru wiedzy oraz 2) autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych.

Moje zainteresowania naukowe koncentrują się na trzech głównych płaszczyznach badawczych. Pierwsza obejmuje funkcjonowanie władzy ustawodawczej, w szczególności funkcję kontrolną oraz mechanizmy służące jej realizacji, rolę opozycji parlamentarnej, status deputowanego, mechanizmy partycypacji społecznej w procesie tworzenia prawa. Prowadzone przeze mnie badania skierowane były głównie na analizę polskich rozwiązań i praktyki ustrojowej, ale w obszarze moich zainteresowań naukowych znalazły się także rozwiązania wybranych państw europejskich. Kolejnym obszarem moich badań jest prawo wyborcze – prowadzenie kampanii wyborczych i ich finansowanie. Funkcjonowanie władzy wykonawczej stanowi trzecią płaszczyznę podejmowanych przeze mnie badań.

W ramach pierwszej ze wskazanych płaszczyzn badawczych kluczową stała się dla mnie problematyka funkcji kontrolnej. Instrumentowi służącemu jej realizacji poświęcona jest monografia *Absolutorium jako realizacji funkcji kontrolnej Sejmu* (Olsztyn 2010, ss. 262), stanowiąca zmienioną wersję rozprawy doktorskiej. Celem monografii, składającej się z siedmiu rozdziałów, było przedstawienie instytucji absolutorium będącej elementem szeroko rozumianej procedury budżetowej, a służącej Sejmowi do kontrolowania sposobu wykonania ustawy budżetowej przez Radę Ministrów. Zważywszy na fakt, że w literaturze przedmiotu problematyka ta była podejmowana jedynie incydentalnie, najczęściej w publikacjach koncentrujących się na określonym fragmencie procedury absolutorijnej, w pracy dokonałam podsumowania dotychczasowego stanu wiedzy, jak również przedstawiłam własne ustalenia i wnioski dotyczące instytucji absolutorium. Absolutorium należy do najstarszych mechanizmów kontroli, których początków można poszukiwać już w procedurze „kwitowania” wydatków dokonywanych przed podskarbich. Nie bez znaczenia dla rozwoju procedury było utworzenie izb obrachunkowych – Księstwa Warszawskiego, następnie Królestwa Polskiego. Współcześnie procedura kontrolowania sposobu wykonania ustawy budżetowej łączy w sobie kontrolę prowadzoną przez Najwyższą Izbę Kontroli (analiza wykonania budżetu państwa) i Sejm. Moim zdaniem szczególne znaczenie instytucji absolutorium dostrzegalne jest w powtarzalności, systematyczności procedury i wynikającej w związku z tym możliwością wyeliminowania błędów w kolejnych ustawach budżetowych, czy na etapie wykonania ustawy. W monografii zwracam uwagę na niedostatki i obciążenia tej instytucji. Najczęściej formułowanym zarzutem wobec instytucji absolutorium jest zarzut jej nadmiernego upolitycznienia. Wszelkie działania Sejmu, będącego ze swojej istoty organem politycznym, mają charakter polityczny. Niemniej w odniesieniu do procedury badania sposobu wykonania ustawy budżetowej równie ważny powinien być aspekt merytorycznej oceny działalności budżetowej Rady Ministrów. Doświadczenia parlamentarne wskazują, że uchwała w przedmiocie absolutorium opiera się przede wszystkim na politycznych przesłankach, a merytoryczna ocena wykonania ustawy budżetowej schodzi na drugi plan. Krytyczną ocenę instytucji absolutorium opieram na braku wyraźnego wskazania skutku prawnego podjęcia przez Sejm uchwały odmawiającej udzielenia Radzie Ministrów absolutorium, co może prowadzić do konstatacji, że uchwała w przedmiocie absolutorium jest pustym gestem. Łączony z odmową udzielenia absolutorium obowiązek podania się Rady Ministrów do dymisji ma przede wszystkim charakter moralny, nie jest obowiązkiem mającym prawne umocowanie.

Historii kontroli wydatków publicznych i instytucji absolutorium zostały poświęcone publikacje: *Sejmowa kontrola finansowej działalności państwa w latach 1764 – 1792* (Studia Prawoustrojowe 2005 nr 5, s. 129-146) oraz *Mechanizmy kontroli wykonania budżetów*

państwa w latach 1939 – 1944 (w: *Państwowość konspiracyjna XIX i XX wieku*, red. E. Hull, Olsztyn 2010, s. 140-152). W pierwszym artykule przedstawiłam początki kontroli środków publicznych, koncentrując się przede wszystkim na kwestiach proceduralnych, kontroli prowadzonej przez deputacje sejmowe i udzielaniu „kwitu”. W drugiej publikacji poddałam analizie regulacje pozwalające na kontrolowanie wydatków publicznych państwa polskiego na uchodźstwie. W artykule *Instytucja absolutorium w okresie transformacji ustrojowej* (w: *Ius Est ars boni et aequi. Księga jubileuszowa z okazji 5-lecia Wydziału Prawa Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Legnicy*, red. N. Szczęch, t. I, Legnica 2010, s. 65-77) osiã rozważań uczyniłam sposób kontrolowania ustawy budżetowej przez Sejm pod rządami Małej konstytucji z 1992 r.

Problematyka kontrolowania wykonania ustawy budżetowej została przeze mnie podjęta jeszcze w dwóch publikacjach: *Kilka pytań o absolutorium* (Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2014, nr 2, s. 143 – 154); *Udział Senatu w procedurze budżetowej* (w: *Kierunki zmian pozycji ustrojowej i funkcji Senatu RP*, red. A. Bisztyga, P. Zientarski, Warszawa 2014, s. 123 – 136), w których sformułowałam postulat rozważenia wzmocnienia roli Senatu w procedurze kontrolowania wykonania ustawy budżetowej.

Moje zainteresowania naukowe w obszarze funkcji kontrolnej obejmują również instrumenty indywidualnej kontroli poselskiej: interpelacje, zapytania poselskie, pytania w sprawach bieżących oraz informację bieżącą. W artykule *Uwagi na marginesie indywidualnych uprawnień poselskich w realizacji kontroli parlamentarnej* (w: *Rozważania nad problemami współczesnych społeczeństw demokratycznych* (pr. zb.), Płock 2010, s. 23-45) zwróciłam uwagę na praktykę parlamentarną i wykorzystywanie przez posłów instytucji interpelacji do formułowania pytań w sprawach, które ze względu na swój zakres powinny być objęte procedurą zapytań poselskich lub pytań w sprawach bieżących. Uzasadnia to twierdzenie, że o tym po jaki instrumentu kontroli sięgają posłowie decyduje nie tyle zakres przedmiotowy pytania, a swobodne uznanie posłów. Spośród instrumentów kontroli w sposób najpełniejszy informacja bieżąca pozwala posłom kontrolować działalność ministrów i całego gabinetu. Wynika to z faktu, iż jej elementem jest debata, w trakcie której posłowie mogą dopytywać adresata wniosku o przedstawienie informacji bieżącej i w ten sposób uzyskiwać informacje o działaniach Rady Ministrów i jej członków.

Istotnymi pozycjami w moim dorobku są publikacje dotyczące wykorzystania instrumentów kontroli sejmowej przez opozycję parlamentarną. Ocenie efektywności mechanizmów kontroli poświęciłam artykuł *Instrumenty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu – próba oceny skuteczności*, (Przegląd Prawa Konstytucyjnego, 2013, s. 15 – 32), w którym zwróciłam uwagę na złożoność oceny skuteczności, wynikającą z często odmiennych celów, jakie z

instrumentami kontroli są łączone, a także z ich „dostępnością” i możliwościami sięgania po nie przez opozycję parlamentarną. Interpelacje, zapytania poselskie, pytania w sprawach bieżących oraz informacja bieżąca należą to instrumentów kontroli, które mają służyć posłom w uzyskaniu informacji na temat działań rządu. Korzystanie z nich przez posłów pozostających w opozycji do rządu nie doznaje w zasadzie ograniczeń proceduralnych. Z kolei wotum nieufności stanowi instytucję mającą doprowadzić do usunięcia całego gabinetu lub poszczególnych jego członków. Niemniej wobec obostrzeń proceduralnych, przede wszystkim zaś ze względu na konieczność uzyskania większości ustawowej liczby posłów dla skutecznego wyrażenia wotum nieufności, instrumenty te wykorzystywane są przede wszystkim, by w trakcie debaty podać krytyce działania członka Rady Ministrów czy całego gabinetu w przypadku wystąpienia z wnioskiem o wyrażenie konstruktywnego wotum nieufności. Problematyka ta była przeze mnie kontynuowana w artykule *Opozycja parlamentarna a praktyczne aspekty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu* (w: *Konstytucja w państwie demokratycznym*, red. S. Patyra, M. Sadowski, K. Urbaniak, Poznań 2017, s. 123-139), w którym wskazałam na konieczność zwiększenia uprawnień kontrolnych opozycji parlamentarnej. Wprowadzenie nowych form kontroli, mających swoje umocowanie w art. 115 Konstytucji, np. godziny pytań do Rady Ministrów, pozwoliłoby na prowadzenie rzeczywistego dialogu z rządem, wzmacniając opozycję i jej rolę w realizacji funkcji kontrolnej. W świetle obowiązujących obecnie rozwiązań mimo wykorzystywania przez ugrupowania opozycyjne instytucji wotum nieufności, informacji bieżącej czy interpelacji, nie są one w stanie prowadzić realnej kontroli działalności Rady Ministrów i administracji rządowej, co w efekcie prowadzi do marginalizacji funkcji kontrolnej.

Problematyka statusu opozycji została przedstawiona w pracy *Zasady reprezentacji politycznej w organach Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej* (w: *Instytucjonalne gwarancje zasady pluralizmu politycznego w Polsce na tle standardów europejskich*, red. M. Paździor, B. Szmulik, Lublin 2014, s. 83-100). W artykule tym przeanalizowałam rozwiązania normatywne, a także zwyczaje parlamentarne, określające sposób kształtowania personalnej obsady organów Sejmu i wpływ sił opozycyjnych na wybór organów izby i ich członków. Należy podkreślić, że obowiązujące przepisy zapewniają ugrupowaniom opozycyjnym członkostwo w organach izby, niemniej kluczowe znaczenie mają w tym aspekcie zwyczaje parlamentarne i kultura polityczna.

Na konieczność nowego spojrzenia na cele funkcji kontrolnej Sejmu zwróciłam uwagę w artykułach *Funkcja kontrolna Sejmu*, (w: *Nowe horyzonty v Prave 2017*, Banska Bystrica 2017, s. 232-242) oraz *Funkcja kontrolna Sejmu – refleksje XX lat obowiązywania Konstytucji* (w: *Dwie dekady Konstytucji RP – doświadczenia i wyzwania*, red. M. Haczkowska, H. Duszeko

– Jakimko, Opole 2018, s. 277-288). W mojej ocenie od wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w 1997 r. znaczenie kontroli sejmowej ulega marginalizacji. Przy niskim poziomie kultury politycznej, postępującym braku szacunku dla procedur parlamentarnych można mówić wręcz o pewnej fasadowości kontroli parlamentarnej.

Kolejnym podjętym przeze mnie obszarem badawczym jest problematyka partycypacji społecznej w procesie tworzenia prawa, na etapie prac parlamentarnych. W publikacjach poświęconych wysłuchaniu publicznemu *Wysłuchanie publiczne - nowy instrument partycypacji społecznej w postępowaniu ustawodawczym*, (Zeszyty naukowe SWPW 2009, vol. 38, s. 57-75), *Idea społeczeństwa obywatelskiego i jej realizacja w procesie ustawodawczym*, (w: *Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce*, red. B. Szmulik, M. Paździor, Lublin 2016, s. 169-180.) zwróciłam uwagę na mechanizmy pozwalające włączyć się podmiotom zainteresowanym uchwalanymi regulacjami w proces tworzenia prawa na etapie prac parlamentarnych i znaczenie instytucji wysłuchania publicznego, która poprzez konsultacje ze społeczeństwem pozwala na tworzenie prawa znajdującego akceptację społeczną, budując tym samym społeczeństwo obywatelskie. Jednocześnie podkreśliłam wady regulaminowej regulacji, która pozwala na odwołanie już zarządzanego wysłuchania publicznego z przyczyn mających bardzo oceny charakter. Ponadto praktyka parlamentarna pokazuje na niskie zainteresowanie posłów tą formą partycypacji społecznej w proces ustawodawczy, a także brak procedur pozwalających podmiotom uczestniczącym w wysłuchaniu publicznym na uzyskanie informacji zwrotnej, co do włączenia ich propozycji do uchwalanych rozwiązań.

Obok zagadnień związanych z funkcją kontrolną Sejmu, moje badania obejmowały problematykę statusu parlamentarzysty. W artykule *Mandat parlamentarny – wolny czy polityczny* (w: *Podmiotowość w prawie*, red. B. Sitek, M. Szwejkowska, Olsztyn 2012, s. 65-79) skupiłam się na charakterze mandatu parlamentarnego, prawach i obowiązkach parlamentarzystów i odpowiedzi na pytanie czy i jak głęboko sposób realizacja mandatu parlamentarnego uzależniony jest od przynależności do klubu parlamentarnego. Analiza regulaminów klubów parlamentarnych uzasadnia sformułowanie konkluzji, że zasadniczy wpływ na to w jaki sposób parlamentarzyści wykonują swój mandat (zwłaszcza w odniesieniu do głosowań, zgłaszanych wniosków, prac w organach izby) mają powiązania posła z klubem, do którego należy. Mandat parlamentarny pozostaje mandatem wolnym, ale nie jest wolny od partii politycznej, tworzącej klub poselski, którego parlamentarzysta jest członkiem. W publikacji *Polityczne uwarunkowania wykonywania mandatu parlamentarnego w kontekście realizacji funkcji Sejmu* (w: *Między idealizmem a pragmatyzmem. Wyzwania dla współczesnych partii politycznych*, red. M.

Winclawska, M. Strzelecki, Toruń 2017, s. 171-185) podkreśliłam, że członkostwo w klubie parlamentarnym w największym stopniu ogranicza aktywność posłów w obszarze realizacji funkcji ustawodawczej, zaś najdalej idącą samodzielność zachowują w sferze korzystania z instrumentów indywidualnej kontroli sejmowej. Zbliżonej tematyki dotyczy także artykuł opracowany we współautorstwie z M. Augustyniak *Uczciwość polityka – obowiązek wobec siebie czy wyborców* (w: *Moralność i władz jako kategorie myśli politycznej* red. J. Justyński, A. Madej, Warszawa 2011, s. 62-86).

Na status deputowanego wpływa ochrona immunitetem parlamentarnym. Problematykę procedury wyrażania zgody na pociągnięcie parlamentarzysty do odpowiedzialności przedstawiłam w artykule, *Procedura wyrażania zgody na pociągnięcie parlamentarzysty do odpowiedzialności sądowej*, (w: *Immunitet parlamentarny i immunitet głowy państwa z perspektywy konstytucyjnej i karnoprocesowej*, red. M. Kłopocka-Jasińska, M. Filipowska-Tuthill, Warszawa 2018, s. 113-128). Na podstawie przeprowadzony przeze mnie badań obowiązujących rozwiązań normatywnych i praktyki sejmowej można sformułować następujące wnioski. Pierwszy wiąże się z koniecznością rozważenia wprowadzenia zmian w sferze uprawnień Prokuratora Generalnego obejmujących wnoszenie wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności sądowej oraz ewentualną możliwość ingerowania w jego treść. W obecnym stanie prawnym Prokurator Generalny może skutecznie tamować postępowanie w przedmiocie pociągnięcia do odpowiedzialności sądowej. Druga konkluzja odnosi się do praktyki parlamentarnej, która wskazuje, że wbrew intencjom twórców rozwiązań immunitet był i nadal jest wykorzystywany do walki politycznej.

Swoje zainteresowania naukowe koncentrowałam przede wszystkim na polskich instytucjach ustrojowych i towarzyszących im rozwiązaniach, ale w pracy badawczej podejmowałam również badania dotyczące rozwiązań funkcjonujących w innych państwach europejskich, takich jak Republika Federalna Niemiec, Szwajcaria, Królestwo Belgii, Słowacja. Niemieckie rozwiązania analizowałam pod kątem statusu opozycji niemieckiego Bundestagu i form organizacji deputowanych Bundestagu, a wyniki badań ujęłam w: *Status i rola opozycji parlamentarnej niemieckiego Bundestagu*, (*Przegląd Prawa Konstytucyjnego* 2010, nr 1, s. 221-231) oraz *Frakcje parlamentarne- forma organizacji deputowanych niemieckiego Bundestagu* (w: *Parlamentaryzm w świecie współczesnym. Między ideą a rzeczywistością* red. T. Mołdawa, J. Zalesny), Warszawa 2011, s. 237 – 250). W badaniach nad system rządów Konfederacji Szwajcarii skoncentrowałam się zagadnieniu czy został przyjęty podział władzy i na jakich zadach funkcjonują organy władzy, ponadto przeanalizowała status deputowanych szwajcarskiego parlamentu pod kątem ochrony immunitetem parlamentarnym (*Zasady podziału władzy w*

Szwajcarii, [w:] *Zasady podziału władzy we współczesnych państwach europejskich*, red. S. Grabowska, R. Grabowski, Rzeszów 2016, s. 268-276; *Immunitet parlamentarny w Szwajcarii*, [w:] *Immunitet parlamentarny w wybranych państwach europejskich*, red. S. Grabowska, J. Juchniewicz, Rzeszów 2017, s. 256-265). Natomiast w odniesieniu do Słowacji moje badania ukierunkowane były na sposób realizacji funkcji kontrolnej przez słowacki parlament (*Konstytucyjne mechanizmy kontroli władzy wykonawczej przez władzę ustawodawczą w Republice Słowackiej* [w:] *Ewolucja demokracji przedstawicielskiej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej* red. B. Szmulik, M. Paździor, Lublin 2013, s. 137 – 146). Analiza rozwiązań ustrojowych Królestwa Belgii koncentrowała się na zagadnieniach: odpowiedzialności władzy, co zostało ujęte w publikacji *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Królestwie Belgii* (w: *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w państwach europejskich*, red. S. Grabowska, R. Grabowski, Toruń 2010, s. 390-396), oraz na statusie deputowanego *Status deputowanego do belgijskiego parlamentu* (współautor Olga Łachacz) (w: *Studia Politologiczne nr 23. Problemy polityki wyznaniowej*, red. J. Szymanek, J. Zalesny, Warszawa 2012, s. 388-406).

Kolejną płaszczyzną badawczą jest prawo wyborcze, w szczególności zagadnienia poświęcone problematyce finansowania kampanii wyborczych oraz zarządzania wyborów. W publikacjach: *Finansowanie kampanii wyborczych do parlamentu i kampanii prezydenckich* (w: *Finansowanie polityki w Polsce* red. M. Chmaj, Warszawa 2008, s. 63-90), *Finansowanie kampanii wyborczych w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej – wybrane problemy* (w: *Polskie wybory 2014-2015. Kontekst krajowy i międzynarodowy - przebieg rywalizacji-konsekwencje polityczne*, red. M. Kolczyński, t. 2, Katowice 2017, str. 60-73) przedstawiłam rozwiązania normatywne poświęcone finansowaniu kampanii wyborczych, a także przeanalizowałam strukturę wydatków komitetów wyborczych. Wyniki badań pozwoliły wskazać na konieczność racjonalizacji finansowania kampanii wyborczych, które są bardzo kosztochłonne, a wykorzystywane środki kontaktu z potencjalnymi wyborcami w postaci wielkopowierzchniowych plakatów wyborczych nie służą poprawie jakości kampanii wyborczych. Zbliżonej tematyce został poświęcony artykuł *O potrzebie nowych rozwiązań w zakresie finansowania partii politycznych – uwag kilka* (*Studia Prawnoustrojowe* 2012, nr 18, s. 41-57), w którym zwracałam uwagę na konieczność dokonania zmian z obszarze finansowania partii politycznych, zwłaszcza w obszarze przeznaczania środków na prowadzone kampanie wyborcze. W artykule *Wybrane problemy prowadzenia kampanii wyborczych* (w: *Problemy konstytucyjne*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, Olsztyn 2015, s. 91-103) podniesiona została przeze mnie kwestia wysokości limitów wydatków na prowadzenie kampanii wyborczych, a także zjawisko tzw.

„prekampanii”. Mimo wyraźnie określonych przepisami prawa ram czasowych prowadzenia kampanii wyborczych – co służy m.in. zachowaniu wyborczego *fair play* – siły polityczne, przede wszystkim partie, dysponujące środkami finansowymi jeszcze przed formalnym rozpoczęciem kampanii wyborczych prowadzą działania o charakterze kampanijnym. Natomiast w artykule napisanym we współautorstwie z P. Palką *Ewolucja kryminalizacji zachowań przeciwko wyborom* (Przeгляд Prawa Konstytucyjnego 2011, nr 3, s. 89 – 108) przedstawiliśmy rozwój przepisów karnych sankcjonujących odpowiedzialność za czyny naruszające prawidłowy przebieg wyborów.

Istotne miejsce w moich zainteresowaniach naukowych zajmuje problematyka władzy wykonawczej. Radzie Ministrów została poświęcona publikacja *Rada Ministrów* (w: *Administracja rządowa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 48 – 84), zaś Prezesowi Rady Ministrów *Prezes Rady Ministrów* (w: *Administracja rządowa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 33-48). W pracach tych omówiłam mechanizmy powoływania Rady Ministrów, zadania, jakie w świetle Konstytucji realizuje rząd i Prezes Rady Ministrów, a także zagadnienia związane z ich odpowiedzialnością. Odpowiedzialność rządu i jego członków stała się również przedmiotem opracowań: *Odpowiedzialność członków Rady Ministrów* (w: *Odpowiedzialność funkcjonariuszy publicznych*, red. M. Giżyńska, A. Piszcz, Toruń 2014, s. 33 – 46) oraz *Odpowiedzialność polityczna ministrów – konieczność czy polityczne awanturnictwo?* (Przeгляд Prawa Konstytucyjnego 2016, nr 5, s. 39-52). Analiza mechanizmów egzekwowania indywidualnej odpowiedzialności ministrów, przeprowadzona również przez pryzmat praktyki parlamentarnej skłoniła mnie do sformułowania postulatu usunięcia indywidualnego wotum nieufności.

Ważnym zagadnieniem poruszonym przeze mnie było zagadnienie relacji między założeniem odpowiedzialności gabinetu, a koniecznością wprowadzenia mechanizmów służących wzmocnieniu stabilności działań w okresie transformacji ustrojowej, który charakteryzował się mocno zatimizowaną i niestabilną sceną polityczną. Swoje rozważania ujęłam w opracowaniu *Idea stabilności rządu w polskich rozwiązaniach ustrojowych po 1989 r.* (w: *Państwowość konstytucyjna XIX i XX w.*, red. E. Hull, E. Sokalska, Olsztyn 2015, s. 75-90), a także *Instytucja odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów i jej członków w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego* (w: *Jaka administracja? Rozważania nad teorią i praktyką administracji polskiej po 1989 r.*, red. M. Strzelecki, W. Zubrzycki, D. Jurczak, Olsztyn 2016, s. 17-30).

Instytucji Prezydenta RP poświęcony został artykuł, opracowany we współautorstwie z M. Dąbrowskim *Kompetencyjny charakter art. 126 Konstytucji* (Przegląd Sejmowy, 2014, nr 4, s. 65-83), w którym wywodzimy, że Prezydent może podejmować bezpośrednie, władcze działania na podstawie art. 126 ust. 1 i 2, a źródeł tych działań należy poszukiwać w tradycji ustrojowej a także “wyższej konieczności ustrojowej”. Tytułem przykładu można wskazać konieczność zainicjowania procedury tworzenia gabinetu w przypadku śmierci Prezesa Rady Ministrów. W artykule *Rada Bezpieczeństwa Narodowego* (Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2015, nr 2, s. 111-128) dokonałam analizy zakresu spraw i funkcjonowania organu doradczego Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa. Jak wskazuje dotychczasowa działalność Rady nie doszło do wypracowania stałej praktyki określania składu Rady i zwoływania posiedzeń tego organu. Faktyczna rola Rady determinowana jest sposobem sprawowania prezydentury i zaangażowaniem głowy państwa w sprawy związane z bezpieczeństwem państwa polskiego.

Poza wymienionymi publikacjami jestem również autorką prac, które nie mieszczą się we wskazanych obszarach badawczych. Wśród nich pragnę wskazać *Wolności i prawa polityczne* współautor M. Kazmierczuk (w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji RP*, red. M. Chmaj, Zakamycze 2006, s. 137-182), *Stowarzyszenia o statusie specjalnym* (w: *Wolność zrzeszania się w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2008, s. 89-104), *O granicach swobody ustawodawcy w kształtowaniu prawa do sądu*, (Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2016, nr 3, s. 31-46), *Ewolucja unormowań prawnych w zakresie dopuszczalności przerywania ciąży w Polsce powojennej* (współautor I. Jacyno) (w: *Prawo do życia a jakość życia w wielokulturowej Europie*, red. B. Sitek, G. Dammacco, M. Sitek, J.J. Szczerbowski, Olsztyn – Bari 2007, t. I, s. 396-403), *Status radnego gminy*, (w: *Status prawny rady gminy*, red. M. Chmaj, Warszawa 2012, s. 156-183), *Konsekwencje wprowadzenia stanów nadzwyczajnych dla funkcjonowania organów władzy ustawodawczej* (w: *Jakość w działaniach na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego państw Grupy Wyszehradzkiej z perspektywy europejskiej*, red. M. Sitek, P. Majer, Józefów 2011, s. 385 – 401), *The right to information versus the principle of the voting right equality in the light of the Constitutional Court's judgment of 20 July 2011, on the K 9/11.* (w: *Communication as a Measure of Protection and Limitation of Human Rights. Information in Relation to Human Rights*, Bratislava 2013, s. 335-342), *Zarządzanie wyborów do Sejmu i Senatu w stanach nadzwyczajnych* (w: *Problemy konstytucyjne*, red. M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, Olsztyn 2015, s. 188-202), *O odpowiedzialności Marszałka Sejmu – przyczynek do dyskusji* (Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2018, nr 5, s. 107-121).

W swoim dorobku mam również trzy recenzje: *Sąd Konstytucyjny Republiki Litewskiej* (autor Monika Giżyńska) (Przeгляд Prawa Konstytucyjnego 2010, nr 3-4, s. 307-313), *Rozdzielenie kompetencji władzy wykonawczej między Prezydenta RP oraz Radę Ministrów na tle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku* (autor Bartłomiej Opaliński), (Przeгляд Prawa Konstytucyjnego 2013, nr 2, s. 191-198), *Sejmowa kontrola działalności rządu z perspektywy prawnoustrojowej i praktyki politycznej* (autor Jerzy Kuciński), (Przeгляд Prawa Konstytucyjnego 2018, nr 3, s. 147 – 153) oraz sprawozdania z konferencji naukowych.

Obok publikacji o charakterze naukowym jestem autorką publikacji o charakterze dydaktycznym: *Polskie prawo konstytucyjne. Materiały, kazusy i orzecznictwo*, red M. Dąbrowski, J. Juchniewicz, D. Lis-Staranowicz, Warszawa 2012, ss. 124, *Prawo konstytucyjne. Diagramy* (Rozdziały III pkt 1 i 3, IV, X, XI pkt 2 i 3.3, XII pkt 1 i 3, XIV, XVIII) Agnieszka Gajda, Anna Rytel-Warzocho, Piotr Uziębło (red. nauk.) Warszawa 2014, ss. 298, *Normy prawne*, (w: *Nauka o państwie i prawie. Wybrane zagadnienia*, red. S. Grabowska, Rzeszów 2017, s. 122-127).

- 3) kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

W latach 2010 – 2013 kierowałam projektem badawczym realizowanym na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie: *Władza publiczna – aspekty prawnoustrojowe i prawno karne*.

- 4) międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio: naukową albo dydaktyczną

W 2008 r. otrzymałam Nagrodę Zespołową II stopnia Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie za osiągnięcia w dziedzinie naukowej.

W 2015 r. otrzymałam Nagrodę Indywidualną III stopnia Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie za osiągnięcia w dziedzinie naukowej.

- 5) wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych (Załącznik nr 6).

Wygłosiłam 21 referatów na konferencjach naukowych międzynarodowych i krajowych, które zostały przedstawione w załączniku nr 6.

- c) Kryteria oceny w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta, zgodnie z §5 w/w rozporządzenia, we wszystkich obszarach wiedzy: Załącznik nr 7.

W 2010 roku prowadziłam wykłady na Paris Lodron Universität in Salzburg, w ramach Programu Erasmus, w 2016 r. na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy w ramach Programu Erasmus +.

Od 2010 do 2013 roku byłam członkiem Komitetu Redakcyjnego Przeglądu Prawa Konstytucyjnego.

Od 2013 do chwili obecnej pełnię funkcję Sekretarza Redakcji Przeglądu Prawa Konstytucyjnego

Jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego.

Od 2013 r. współpracuję z Uniwersytetem Dzieci prowadząc wykłady i warsztaty. W latach 2016 – 2017 przeprowadziłam cykl wykładów poświęconych obowiązywaniu Konstytucji RP, praw i wolności dla młodzieży licealnej w ramach projektu „Skreśl bierność”

Jestem opiekunem Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego „Votum”, działającego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Byłam opiekunem Koła Naukowego „Casus” działającego na Wydziale Zamiejscowym w Kętrzynie, Wyższej Szkoły Informatyki i Ekonomii, TWP w Olsztynie. Byłam promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich, a także recenzentem prac licencjackich i magisterskich.

Od 2011 roku jestem członkiem Komitetu Konkursowego w Konkursie Przeglądu Prawa Konstytucyjnego na najlepszą pracę magisterską.

W 2017, 2018 roku byłam przewodniczącą Komisji Konkursowej Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Konstytucji i o Samorządzie Terytorialnym „Tędy na Prawo” organizowanego przez Fundację Togatus Pro Bono.

Od 2011 r. jestem ekspert w Kancelarii Prawnej Sławomir Trojanowski.

Olsztyn, 28 stycznia 2019 r.

Joanna Juchniewicz